

Penge i Omløb

Taler

Jacob Hoel

Dato

19 juni 1821

Sted

Stortinget

1 Flere agtværdige Borgere her af Christiania Bye har overleveret mig et Andragende til Storthinget om at dette ville bestemme Bankactiebreve i Circulation som tvunget Betalningsmiddel - hvilke jeg fandt saa aldeles rigtig at jeg ingen Tvil havde over at indlevere det som mit Eget.

5

Dersom nu ikke alle veed, hvilke Ulykker der forestaaer os ifald intet Pengelaan kan blive at erholde for de der har Ejendomme, saa troer jeg at man ikke vil vide det. Det er en skamløs Beskyldning mod Nordmanden at yttre, han formedelst Modvillighed ej vil betale sine Skatte-Contingenter; men lad saadanne sige som
10 de vil; uden at dette Storthing faaer sadt flere Penge-Repræsentativer i Omløb er det formodentlig ude med vor Selvstændighed, med vor Frihed og med norsk national Caracteer. Hvad vil Efterkommere sige om os? hvorledes vil vi blive modtagne naar vi kommer hjem? vil ikke alle de der miste sine Gaarde sige: Eders Skyld er det at vi ere bortdrevne herifra; I volde vor og Efterkommernes
15 grænseløse Fattigdom, Trældom og Underkuelse. Hvem kan her bestemme det Raserie - den Fortvivlelse som da vil øses over os? Ædle Medrepræsentanter! Frie Nordmænd! Lad os ikke blændes af noget, lad ikke Frygten gjøre det som aldrig siden Anger og Fortrydelse kan udslette. Intet Folkeslag er endnu, saalinge den borgerlige Orden herskede, bleven pantede sine Ejendomme fra i Fred og gode
20 Aar - os hænder dette! Men man vil sige det er vor egen Skyld, hvorfor settes ikke Bank-Actiebreve i Omløb? hvorfor kan der ikke udstedes Banksedler paa faste Ejendomme, at sige saa snart det tilbørlige Opysn sker med Taxationerne? Vi bør efter min Formeening absolut faae hiint eller dette iværksadt, uden hvilke vi alle ere fattige Trælle uden Hjemsted, uden Interesse for Land og Konge, for
25 Kone og Børn; thi vi veed da at vort Afkom kun opdrages til Fremmedes Slaver.

Man indvende muligens at Banksedler uden solid Fond er en stor Uhæld for et Land, hvilke vi allerede ved Rigsbank sedlerne har haft Exempler paa. Dette kan være sandt nok, men den gang stod vi dog ikke paa Nippet at miste vore

Ejendomme. Det er heller ikke uden Fond jeg tror noget saadant bør grundes. Ved tilbørlig Taxation over faste Ejendomme maatte der visselig være ligesaa sikkert Hypothek som selve Sølv og Guld, thi Jorden kan dog ikke borttranes; selv den skiødesløse, og om man saa vil, onskabsfulde Ejermænd kan aldrig
35 rømme bort med sin Ager, Eng og Skov.

Lad os paa alt dette, eller paa hvilken som helst anden, maaske bedre Maade, sætte Penge i Omløb. Da kan vi betale Lyst-Lejren paa Egebjergtet uden at snappe den sidste Koe fra en fattig Landmand, uden at lade Klæderne i Vuggen
40 der bedækker det nøgne Barn frapantes ham! Det er Pligt for os at raade Bod herpaa, det er Pligt at redde det Folk, der overdrog sin Velfærd i vor Haand.

Lagtinget, 15. august 1821

45 Herr Præsident!

Da jeg i Gaar i Anledning af Odelstingets fattede Beslutning om Stavangers Amts beneficerede Gods, forbeholdt mig at vedlægge Protocollen et skriftlig Votum, tager jeg mig herved den ærbødige Frihed at oplæse Samme.

50 At de Summer der tilvejebringes ved Salg af dette Statens Gods, ikke bør tilfalde Beneficiarius, men til Oplysningsvæsenets Fond, synes jeg er aldeles rigtig; mine Anskuelser i denne Sag ere følgende. Skulle der i bemeldte Amt være et eller andet Præstekald af saa liden Indkomst, hvilke jeg dog ikke har hørt, at en Mand
55 med Familie ej der kunde finde Udkomme, da er det høist sandsynlig at en Saadan om føie Tid blev befordret til et bedre.

Hvordan end Oprindelsen af dette Statens Gods er fralistet sine retmæssige Ejermænd, hører ikke herhen, ligesaa lidt som jeg kan indlade mig herover.
60 Sluttelig deriverer den sig fra Overtroe og Fanatisme.

Det er efter mit Begreb en stor Lykke for Jorddyrker-Classen at de Penge som Tid efter anden indkommer for deslige Ejendomme, nu kan blive at faae laante til vor frugtbare Jords Opdyrkning. Det er ligeledes en stor Lykke at endeel
65 Renter af disse Penge blive anvendte til Oplysningens Fremme; thi at mange af Landmandens Lærebøger, der skulle oplyse Landets Ungdom, ikke meere er passende for vor Tid, tror jeg virkelig er saa klart for enhver fordomsfri Mand at det ville være overflødig videre at tale derom. Uden fra Ungdommen af ved gode

70 Bøgers Læsning at faae et fornuftigt Begreb om vor Skaber og Opholder, om de
mange Pligter Menneskene indbyrdes skylder hverandre, om saa meget der var
til Gavn for vor Sundhed, vor Moralitet og Industrie, uden at saadanne
Lærebøger blive almindelige, kan aldrig Menneskene opnaae det Maal som Gud
har tildeelt os.

75 Alt nu seer man af M. b. No. 162 at der af disse Penge ere indkjøbte 1000
Exemplarer Landkarter for gratis at uddeles blandt de mest trængende og
fraliggende Communer. Saadanne Foranstaltninger ere saare opmunterende for
Enhver der elsker sit Fødeland.

80 Dette mit Votum bedes vedlagt Protocollen.

Kilde

Halvdan Koht (red.): Fra den gamle bonde-opposisjon, Oslo 1927.

85

Emner

Innlegg i Stortinget, Økonomi

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/penge-i-omlob>

90

95

100

105